

Nr 4.

Af herrar **Ekman, Karl Johan**, och **von Mentzer**, om
anslag till befrämjande af personligt nykterhetsarbete.

Vid 1908 års riksdag väcktes af undertecknad Ekman motion om anslag till befrämjande af personligt nykterhetsarbete. I motiveringen till motionen anfördes följande:

»Bland vapen, som vid den svåra men betydelsefulla kampen mot dryckenskapslasten kunna komma till användning, är enligt min tanke *det personliga inflytandets makt* ett af de verksammaste. Då nykterhetsarbetet numera erkännes vara icke blott den enskildes, utan i väsentlig mån äfven en statens ock kommunens angelägenhet, bör det jämväl för stat och kommuner framstå såsom synnerligen viktigt att främja just det personliga nykterhetsarbetet.

Ett sätt härför vore, att kommuner med sammanträngd befolkning, där behofvet af dylikt arbete gör sig mest gällande, anställde lämpliga, för ändamålet utbildade nykterhetsarbetare med uppgift att söka personligen inverka på de fallna, att besöka deras familjer för att bringa råd och hjälp, att stödja de upprättade och att varna de obehäftade.

Att ett dylikt planmässigt, personligt arbete till nykterhetens befrämjande är af gagn, visar exemplet från Jönköping, där stadsfullmäktige sedan den 1 juli 1906 såsom nykterhetsarbetare haft anställd en diakon, utbildad vid Svenska diakonanstalten. Diakonen, som närmast lyder under en af stadsfullmäktige tillsatt nykterhetsnämnd, har enligt den för honom utfärdade instruktionen till åliggande att »i samförstånd med nämnden utöfva praktisk nykterhetsverksamhet i Jönköpings stad». Han skall tillika underrätta sig om och, i den mån det är med hans tjänst förenligt, understödja den nykterhetsverksamhet, som i öfrigt i samhället utöfvas. Af den offentliggjorda berättelsen angående Jönköpings nykterhetsnämnds verksamhet under år 1906 inhämtas, att diakonen från dagen för sitt

anställande till årets slut utöfvat en oafbruten nykterhetsmission inom samhället. Han medhann därunder icke mindre än 814 husbesök i 79 olika hem och genom hans påverkan ingingo i olika nykterhetsföreningar 16 personer, däribland några af stadens mest ökända drinkare. Af dessa 16 personer hade vid årets slut ingen brutit sitt nykterhetslöfte. Genom diakonen har äfven spridts lämplig nykterhetslitteratur. I öfrigt upplyses i berättelsen, att diakonen visserligen i åtskilliga hem mötts af misstroende och ovilja, men att man allt mer kommit underfund med att man i honom icke hade en »nykterhetspolis» utan en god vän. För att bereda diakonen tillfälle att, där så befunnnes lämpligt, räcka något mindre understöd i penningar eller in natura, har nämnden till hans förfogande ställt en summa af 500 kronor per år, för hvars användning han är skyldig redovisa.

Utgifterna för diakonen uppgå till 1,200 kronor om året, hvartill kommer det förutnämnda anslaget å 500 kronor, eller tillhopa 1,700 kronor.»

Den af stadsfullmäktige sålunda understödda och bedrifna verksamheten till främjande af personligt nykterhetsarbete har sedermera år för år fortsatts och alltjämt visat ett mycket uppmuntrande resultat. Såväl till bestyrkande häraf som till belysning af nämndens sätt att utöfva verksamheten meddelas här nedan in extenso den senast föreliggande årsredogörelsen. Den är af följande lydelse:

»Jönköpings stadsfullmäktiges nykterhetsnämnd får härmed afgifva berättelse öfver sin verksamhet under år 1909.

Diakonens hemverksamhet.

I likhet med föregående år har nykterhetsnämnden i sin tjänst haft anställd diakonen Lars Olsson, som med intresse och plikttrohet samt till följd af under åren vunnen större lokal- och personkänedom äfven med erkännansvärd planmässighet och kontinuitet i arbetet fullgjort sin mycket svåra och grannliga uppgift. Denna har i öfverensstämmelse med för nämnden upprättad instruktion bestått dels i bedrifvande af nykterhetsverksamhet i egentlig mening, dels i utöfvandet af ungdomsverksamhet.

Hvad beträffar det egentliga nykterhetsarbetet har diakonen genom husbesök och därmed sammanhängande verksamhet i af dryckenskapslasten härjade hem sökt bereda den svage stöd mot frestelsen, den fallne upprättelse och de oskyldigt lidande tröst, råd och hjälp. Afsevärdt många äro inom vårt samhälle de hem, som få mer eller mindre kännbart bära

följderna af rusdrycksmissbruk. I icke mindre än 158 dylika hem har diakonen under året gjort 937 husbesök och städse rönt ett vänligt och om förståelse vittnande bemötande.

Mer och mer har diakonen blifvit sådana hems vän och förtrogne, för hvilken de hysa förtroende och af hvilken de veta sig kunna påräkna ett lyssnande öra, ett deltagande hjärta, goda, värdefulla råd samt i händelse af behof äfven pekuniärt understöd eller gåfvor in natura. Under det gångna verksamhetsåret ha ock genom diakonen utdelats penning- och gåfvomedel till ett sammanlagdt värde af 600 kronor.

Förutom det, att allt hvad sifferuppgifter heter rörande resultatet af sådant arbete, som äsyftar människors humanisering, förädling, högre lyftning, nykterhet och djupare religiositet, är högst motbjudande och stöter något på »bluff», är det också i regel ytterst svårt, för att ej säga omöjligt, att exakt angifva de genom dylikt arbete vunna resultaten. Nykterhetsnämnden vill därför icke genom något slags statistik bedöma eller påvisa de skönjbara verkningarna af det nykterhetsarbete, som under året utförts, utan nöja sig med att betyga, att icke så få af dem, som varit föremål för diakonens omsorg och arbete, hittills hållit sig nyktra och ordentliga, samt att ännu flere under kortare eller längre tid tillhört någon af stadens nykterhetsföreningar.

Med all flit har ock diakonen sökt skaffa hem och arbete på landsbygden åt sådana ynglingar och vuxna män, som direkt eller indirekt tagit skada af dryckenskapslasten och därför varit i behof att få skadan om möjligt botad. I denna sin sträfvan har diakonen lyckats anskaffa goda hem hos landtbrukare åt fyra ynglingar samt bereda varaktigt eller tillfälligt arbete åt sju män, af hvilka särskildt tvenne, som fått jämförelsevis godt aflönade platser, genom sitt nyktra lefverne och väl vitsordade arbete beredt nämnden stor glädje och uppmuntran. Sanningsenligt kan om dem sägas, att de blifvit alldeles nya människor och som nyttiga medborgare återbördats åt samhället.

Stadsfullmäktiges nykterhetsnämnds verksamhet.

Ungdomsverksamhet.

Under diakonens ledning har ock under året ungdomsverksamheten pågått efter samma principer som förut. Skönt och uttrycksfullt heter det i vår kyrkas ungdomssång, författad af biskop Eklund: »Ungdomen kristnad är Sveriges vår, Sveriges framtid och hälsa». Och det kan icke för ofta framhållas och betonas, att ungdomen är det framtida Sverige samt

att dess väl eller ve högst väsentligt beror på den fostran och handledning ungdomen erhåller. På allt sätt böra vi därför taga oss an de unge och energiskt arbeta på deras sedliga karaktärsdaning i god riktning.

Ett sådant arbete visar sig ock i vår stad välbehöfligt. Det kan nämligen icke förnekas, att en stor del af vår uppväxande ungdom kommit ut uti ett gatu- och kroglif, som är lika fördärfligt för de unge själfva, som det är vanhedrande och fördärfbringande för samhället. Att söka råda bot för detta oroväckande missförhållande är en den allra viktigaste sociala uppgift i vår tid. Men skall man kunna locka denna ungdom från gatorna och krogarne och förebygga, att ännu ofördärfvad ungdom föres in på onda vägar, måste man bereda de unge tillfälle till godt sällskapligt umgänge, ädla förströelser och nöjen samt i allmänhet sådan sysselsättning, som fångslar deras intresse och verkar uppfostrande och förädlande på dem och därmed hos dem väcker afsky för allt, som är slipprigt, lågt och oädelt. En så beskaffad ungdomsverksamhet tro vi den af nämnden bedrifna vara. Följande uppgifter om densamma torde i någon mån bekräfta sanningen af detta påstående.

Hvarje torsdag samt hvarannan måndag kl. 7 e. m. ha ett trettiotal gossar i den s. k. öfvergångsåldern samlats uti den af nämnden i »Viktoria» förhyrda lokalen och under dessa aftnar sysselsatts med samtal, läsning, sång och musik samt hvarannan måndag öfvat sig i frihandsteckning och slöjd, särskildt nät- och hängmattsbindning. Några s. k. sällskapsspel ha ock stått till ynglingarnas disposition. Hvarje onsdagskväll ha boklån ägt rum, och att läslusten bland de unge varit stor, därom vittnar det sakförhållandet, att under året ej mindre än 749 hemlån gjorts, samtidigt med att å lokalen ett stort antal böcker blivit lästa jämte de tidningar och tidskrifter, som där finnas att tillgå.

Under sommarmånaderna ha i regeln under diakonens uppsikt hvarannan kväll anordnats bollsparkning och bollslagning å Talavids skolplan, som för ändamålet välvilligt upplåtits, och ha dessa idrottsöfningar af gossarne varit mycket gouterade. En å två söndagar i månaden ha möten med omväxlande innehåll hållits, och de i regeln en gång i månaden anordnade månadssamkvämen, vid hvilka sång och musik, servering af kaffe samt föredrag af någon för verksamheten intresserad förekommit, ha varit talrikt besökta och präglats af en frisk och kamratlig stämning.

Till uppmuntran och omväxling för de ynglingar, som regelbundet och flitigt tagit del i verksamheten, företogs söndagen den 12 september en utfärd med Motala Express, denna gång till Grenna.

Efter ankomsten till Grenna öfvervoro gossarne först högmässoguds-

tjänsten i stadens kyrka samt begåfvo sig därefter upp till bergen. Sedan en enkel smörgåsmiddag under god stämning intagits, gjordes en kortare rekognosering genom den lilla idylliska staden, hvarpå färden ställdes till det minnesrika Brahehus' ruiner. Strax före afresan bjödös samtliga 35 gossar på kaffe och dopp af en för de unge intresserad Grennabo, handlanden Hj. Magnusson, hvilken nämnden härmed betygar sin tacksamhet,

Utfärden, som i allo var vällyckad och till allas stora belåtenhet, hvartill ej minst bidrog det utomordentligt vackra väder, som hela dagen var rådande, skulle få en oväntad, men glädjande följd. Gossarne kände sig på något sätt böra visa sin tacksamhet för den angenäma dag, som bereds dem, och på förslag af en 17-åring bland dem beslöto de sig så för att verkställa en penningsamling till inköp af skodon åt fattiga barn till instundande jul.

Resultatet blef handling, och de insamlade medlem belöpte sig till 145 kronor, för hvilken summa inköptes 23 par skor åt fattiga barn, företrädesvis från sådana hem, där rusdrycksbruk af allt att döma varit orsaken till den iråkade fattigdomen. I samband härmed förtjänar ock omnämnas ett vackert drag af gossarnes vaknande rättskänsla. Närmast med anledning af ett föredrag, hållet vid ett månadssamkväm af nämndens sekreterare, i hvilket en kraftig vädjan gjordes till de unge att efter bästa förmåga bekämpa dålig litteratur, kommo gossarne öfverens om att bland arbetskamrater och bekanta söka hopsamla och därefter oskadliggöra sådana bokhäften eller broschyrer, som då rikligt förekommo under den gemensamma benämningen Nick Carter-litteratur. Deras energiska försök kröntes med stor framgång, i det att närmare 1,000 ex. af sagda tryckalster efter hand till diakonen öfverlämnades och vid tillfälle i gossarnes närvaro uppbrändes.

Julfesten firades den 29 december i Västra skyddsskolans lokal i samband med stadens kyrkliga ungdomskretsars julfest, hvarvid förekommo tal af pastorerna Wetterholm och Ödqvist samt kandidaterna A. Blomqvist och E. Birke, sång och musik, kaffedrickning m. m.

För befrämjande af den allt understöd värda ungdoms- och nykterhetsverksamhet, som bedrifves af kristendomsföreningen vid härvarande högre allmänna läroverk, Västra afdelningen af nykterhetsskolan »Snöflingan», de kyrkliga ungdomskretsarna och polismännens helnykterhetsförening, har nämnden äfven under år 1909 för sagda organisationer upplåtit lokalen i Viktoria vid sådana tillfällen, då densamma icke behöft af nämnden disponeras.

Biblioteket, som förut räknade endast 125 band, har under det gångna

året ökats med 295, så att det för närvarande innehåller 420 olika band. Med behjärtande af det fostrande och bildande inflytande, som en god och instruktiv läsning utöfvar på unga sinnen, och i syfte att så många som möjligt af stadens ungdom måtte bli ställda under ett sådant inflytande, har nämnden utlånat tillsammans 133 band till Folkskolans ungdomsklubbars bibliotek samt goss- och ynglingaafdelningars af Jönköpings kristliga ynglingaförening bibliotek.

Spridande af ströskrifter.

Äfven på annat sätt har nämnden för fullgörande af sin tvåfaldiga uppgift begagnat sig af det tryckta ordet, nämligen genom att sprida ströskrifter. Sålunda ha hufvudsakligen genom ordföranden, diakonen och hans gossar i staden under året utdelats: 700 ex. Magnus Huss' varningsord, 1,300 ex. Arbetare, vill du blifva välmående och oberoende?, 800 ex., Sveriges ungdom (konfirmations-, midsommar- och julnumren), 350 ex., jultidningen Stjärnan från Betlehem, 200 ex. Var det rätt inför Gud? af prof. Rudin och 400 ex. af Svenska folkförbundets ströskrifter, tillsammans 3,750 ex. Och för att åt de unge möjliggöra eller underlätta prenumeration å den för svensk ungdom särdeles passande ungdomstidningen »Sveriges Ungdom», har nämnden lämnat ett anslag af 25 kronor, hvarigenom 100 ungdomar satts i tillfälle att för det billiga priset af 50 öre erhålla hela årgången eller 24 olika nummer af nyss nämnda ungdomstidning.

Ombyte af lokal.

En af nämnden under det gångna året vidtagen åtgärd är det skedda ombytet af lokal. Den sedan 1 oktober 1907 förhyrda lokalen i Gustafvia bestod af 3 små, mörka rum samt ett sannskyldigt litet »krypin» till kök. Allteftersom anstalten utvidgades och gossarnes antal ökades, visade den sig vara alltför otillräcklig och äfven olämplig. Den motsvarade icke de två anspråk nämnden måste ställa på den: det ena att i egenskap af samlingslokal vara så rymlig, att de unge vid festliga samkväm eller större möten kunde få god plats och icke behöfde trängas om hvarandra samt besväras af en tryckande värme, det andra att i egenskap af hem vara så treffigt och inbjudande, att de unga vid mindre möten och de dagliga besöken kunde känna sig såsom i familj. I båda dessa afseenden höll den gamla lokalen ej på långt när måttet enligt nutida fordringar. Äfven gjorde det otillräckliga utrymmet all slöjdverksamhet så godt som omöjlig.

Då nämnden, som fått flera påtagliga bevis för, att en lokal, afsedd för just det ändamål nämnden har till uppgift verka för, fyllde ett verkligt behof, tillika ansåg sig böra utvidga verksamheten och för ännu flera ynglingar bereda en tillflyktsort om kvällarna, såg den sig nödsakad att hyra en rymligare och mera ändamålsenlig lokal. En sådan lyckades den ock erhålla i det närbelägna s. k. Viktoria, där en passande våning fanns hyresledig den 1 april och sagda dag ock af nämnden förhyrdes och togs i besittning. Förutom ett rymligt kök består lägenheten af 4 rum, af hvilka en större sal användes till möteslokal, ett medelstort rum till slöjdverkstad, ett mindre rum till biblioteks- och läsrum samt det återstående, ett ljusst och treffigt hörnrum, till bostadsrum åt diakonen.

Den nya lokalen har visat sig synnerligen lämplig för nämndens behof, och de unga ha där alltid känt något af hemmets ro, trefnad och frid, hvarför det är af stor vikt för verksamhetens fortbestånd och ytterligare tillväxt, att nämnden alltfort får behålla lokalen i fråga.

Nu omnämnda lokalutbyte har nödvändiggjort inköp af åtskilliga inventarier, såsom 2 dussin stolar, en kamin, en större taklampa, en bokhylla och en klädhängare.

Föreläsning m. m.

Trots flera gjorda framställningar till åtskilliga af våra kända och sakkunniga föreläsare i nykterhetsfrågan har nämnden under året ej lyckats få till stånd mer än en föreläsning, hvilken hölls i arbetareinstitutets föreläsningssal, Betania, af prof. Curt Wallis, som i ett nära två timmar långt och spirituellt anförande behandlade ämnet: »Måttlighet och helnykterhet». Föreläsningen, till hvilken inträdet var fritt, bevistades af en rätt talrik publik och mottogs med stort bifall.

Under året har nämnden haft att handlägga 11 till densamma ställda och af redogörelser för användningen af förut erhållna medel åtföljda ansökningar om anslag till olika nykterhetsföreningar och korporationer inom staden, hvarvid den i samtliga fall ansett sig böra hos stadsfullmäktige förorda bifall till desamma.

Huru nämnden handhaft de åt densamma anförtrödda medlen framgår af de utaf kassaförvaltaren förda räkenskaper.»

Hufvudvikten vid verksamhetens bedrivande ligger på anställandet af en lämplig, för ändamålet utbildad eller eljest kompetent person med förmåga att väcka förtroende och utöfva ett starkt personligt inflytande på så väl ungdomen som de i lasten bortkomna. Kostnaden bör för ett

större samhälle, där gifvetvis behovet af ett sådant särskildt arbete är mest framträdande, icke blifva synnerligen kännbar. I mindre samhällen torde lämplig person i enahanda syfte kunna anställas för betydligt ringare kostnad, i det att antingen befattningen kan förenas med annan aflönad sysselsättning, eller ock två eller flera smärre kommuner, där de lokala förhållandena det medgifva, kunna förena sig om en gemensam nykterhetsarbetare. Då ändock utgiften för en dylik persons anställande för en eller annan mindre kommun torde förefalla afskräckande, uppstår frågan, huruvida ej staten i hela samhällets intresse här bör träda uppmuntrande och hjälpande emellan. Helt visst skulle ett synnerligen kraftigt stöd lämnas nykterhetsarbetet och de sedliga sträfvandena öfverhufvud, om Riksdagen ville bevilja ett årligt anslag till befrämjande af personligt nykterhetsarbete i ofvan angifvet syfte. Af detta anslag borde, efter Kungl. Maj:ts bepröfvande och i den mån anslaget därtill lämnat tillgång, understöd utdelas till kommuner, som däraf äro i behof, under förutsättning att de äfven själfva bekosta någon del af de med sagda arbete förbundna utgifterna.

Under antagande att tills vidare dylikt understöd komme att erfordras i åtminstone ett par kommuner inom hvarje län, skulle för ändamålet ett anslag af 24,000 kronor vara erforderligt. Beloppet torde böra anvisas af de till nykterhetssakens befrämjande afsatta brännvinsmedlen eller, om det mot förmodan icke låter sig göra, uppföras på extra ordinarie stat.

I förhoppning, att de sålunda framkastade tankarna, därest de vinna Riksdagens beaktande, äfven måtte af de kommunala myndigheterna omfattas med intresse och tillmötesgående, hemställes härmed vördsammast,

att Riksdagen måtte för år 1912 anslå ett belopp af 24,000 kronor till befrämjande af personligt nykterhetsarbete i det syfte, här ofvan angifvits.

Stockholm den 20 januari 1911.

K. J. Ekman,
Jönköping.

C. H. v. Mentzer.